

Canadian International
Development Agency

Agence canadienne de
développement international

Kanada a Slovenská Republika Partneri v procese transformácie

Canada

KANADA a SLOVENSKÁ REPUBLIKA
Partneri v procese transformácie

Pobočka stredná a východná Európa
Publikácia pri príležitosti ukončenia programov
technickej spolupráce

Canadian International Development Agency (CIDA)
(Kanadská agentúra pre medzinárodný rozvoj)
200 Promenade du Portage
Gatineau, Quebec K1A 0G4
Canada

Telefón:
(819) 997-5006 1-800-230-6349 (bezplatne)
Pre sluchovo a rečovo postihnutých:
(819) 953-5023 1-800-331-5018 (bezplatne)

Fax: (819) 953-6088
Website: www.cida.gc.ca
E-mail: info@acdi-cida.gc.ca

Jún 2004

© Her Majesty the Queen in Right of Canada, 2004

Catalogue No. CD4-15/2004E
ISBN 0-662-37579-3

Vytlačené v Kanade

Príbeh doktora Fodora

Srdcovo-cievne choroby sú hlavnou príčinou umrtí v Slovenskej republike (alebo na „Slovensku“), kde spôsobujú viac ako 50 percent všetkých umrtí. Priemerná očakávaná dĺžka života v roku 1998 bola o päť až desať rokov nižšia ako v krajinách západnej Európy. Vysoký výskyt srdcovo-cievnych chorôb preťažuje už aj tak zaťažený systém zdravotníctva na Slovensku, ohrozuje jeho produktivitu a má nepriaznivý dopad na sociálny a ekonomický vývoj.

Dr. George Fodor je kanadský profesor slovensko-maďarského pôvodu a medzinárodne uznávaný odborník na srdcovo-cievne choroby. Pozorne sledoval udalosti v krajine svojho pôvodu a bolo mu jasné, že slovenské zdravotníctvo potrebuje urýchlenú pomoc. Vedomý si spojenia medzi výživou, stravovacími návykmi a srdcovo-cievnyimi chorobami doktor Fodor navrhol projekt na podporu zdravého stravovania sa ako súčasť stratégie na prevenciu srdcovo-cievnych chorôb na Slovensku. Ako líder v oblasti prevencie, liečby a rehabilitácie chorôb srdca využívajúc starostlivosť o pacienta, výskum a vzdelávanie doktor Fodor vedel, že Kanada má dostatok odborných poznatkov, ktoré môže zdieľať s ostatnými. Následne sa v januári 2000 konalo stretnutie za účasti predstaviteľov Inštitútu pre choroby srdca univerzity v Ottawe (University of Ottawa Heart Institute), Kanadskej agentúry pre medzinárodný rozvoj (Canadian International Development Agency - CIDA) a slovenského veľvyslanca v Kanade na zabezpečenie podpory a financovania projektu pod názvom Zdravá výživa pre zdravé srdce.

Pomocou prenosu poznatkov a technológií z Kanady týkajúcich sa prevencie srdcovocievnych chorôb a rozvojom partnerstva medzi kanadskými expertmi a ich slovenskými partnermi sa slovenskému zdravotníctvu podarilo zaviesť jednu z najúčinnějších techník na boj proti srdcovo-cievnyim chorobám. Projekt prináša ľuďom na Slovensku osoh zvyšovaním povedomia o výhodách stravovacích návykov pre zdravé srdce a zvyšovaním dostupnosti potravín pre zdravé srdce, vedúc k zdravšej populácii a nižším nárokom na systém zdravotníctva. So svojimi poznatkami o Slovensku a znalosťou jazyka zohráva doktor Fodor kľúčovú úlohu v úspešnosti tohto projektu. Organizovaním študentských výmien, vytváraním možností štúdia, prednášok pre navštevujúcich profesorov a medzinárodných výskumných projektov sa doktorovi Fodorovi podarilo dosiahnuť pozitívne výsledky v propagácii základných princípov projektu.

Slovenský sprievodca
zdravou výživou

- ✓ pre ľudí od 3 rokov
- ✓ každodenne konzumujte jedlá z každej skupiny potravín
- ✓ vyberajte si jedlá s menším obsahom tuku

<p>Výrobky z obilnín</p> <p>uprednostnite celozrnné a o olejnatej semená obohatené výrobky z obilnín</p>	<p>Ovocie a zelenina</p> <p>uprednostnite ovocie a zeleninu ako aj zeleninové jedlá</p>	<p>Mliečne výrobky</p> <p>uprednostnite nízko-tučné mlieko, mliečne výrobky</p>	<p>Mäso, mäsové výrobky a ich alternatívne náhrady</p> <p>uprednostnite chudé mäso, hydinu, ryby, strukoviny a výrobky z nich</p>
---	--	--	--

Sprievodca zdravou výživou v slovenskom jazyku

Na príklade kanadskej príručky *Food Guide to Healthy Eating* (Sprievodca zdravým stravovaním) bol ako súčasť projektu Zdravá výživa pre zdravé srdce vytvorený slovenský Sprievodca zdravou výživou. Potraviny sú v ňom rozdelené do štyroch kategórií – chlieb, ovocie a zelenina, mliečne produkty a mäso – a uvádzajú sa odporúčania o denných stravovacích potrebách a porciách. Očakáva sa, že tento sprievodca zdravou výživou pomôže Slovákom zlepšiť ich stravovací režim a konzumovať požadované živiny a vitamíny potrebné pre zdravý život.

VIETE, ŽE?

Ako súčasť projektu Zdravá výživa pre zdravé srdce na Slovensku bola vytvorená internetová stránka, ktorá ponúka cenné informácie o srdcovo-cievnych chorobách a preventívnych opatreniach vrátane výživy, zdravého stravovania a aktívneho životného štýlu. Zoznámte sa s jej obsahom!
www.vyzivapresrdce.sk

Kanadský program spolupráce

Projekt Zdravá výživa pre zdravé srdce bol jedným zo 151 projektov v celkovej hodnote približne 16 miliónov CAD realizovaných počas 13 rokov programu pomoci Kanady v Slovenskej republike. Program zahŕňa širokú škálu projektov, postavených na troch hlavných témach: upevňovanie demokracie, trhovej ekonomiky a obchodnej spolupráce s Kanadou. V spolupráci s inými medzinárodnými donormi vrátane Európskej únie (EÚ), Agentúry pre medzinárodný rozvoj Spojených štátov (USAID), Medzinárodného menového fondu (IMF), Európskej banky pre obnovu a rozvoj (EBRD) a British Know How Fund pomáha Kanada Slovensku obsiahnuť tradície západnej demokracie a pluralizmu. Teraz, keď Slovensko dosiahlo významný pokrok v tejto oblasti vstupom do NATO (v marci 2004) a EÚ (v máji 2004), sa Kanadská vláda pozerá späť na svoj príspevok v transformačnom procese v úsilí zhodnotiť svoje pôsobenie. Zodpovedali projekty potrebám Slovenska? Boli relevantné? Majú trvalú hodnotu? A to najdôležitejšie, boli účinné?

Zamatová revolúcia

Pohľad na nedávne dejiny Slovenska nám pomôže pri zodpovedaní týchto otázok. Obdobie šiestich týždňov od 17. novembra do 29. decembra 1989 pozáme ako Zamatovú revolúciu, relatívne nenásilné zvrhnutie komunistického režimu v Československu. Demonštrujúci študenti volajúci 17. novembra 1989 po demokratických reformách a ukončení utláčajúceho režimu boli zbití poriadkovými silami polície napriek tomu, že kládli len malý odpor. Obrázky mierumilovných študentov bitých políciou len pomohli vykryštalizovať podporu pre odpor medzi obyvateľstvom. Čoskoro došlo k masovým protestným demonštráciám v Prahe, Bratislave a v ďalších mestách po celej krajine. Pri rastúcom odpore a protestoch, ktoré naberali na sile a intenzite, oznámila Komunistická strana Československa, že sa vzdá svojho monopolu na politickú moc. Z volieb organizovaných 29. decembra 1989 vzišla prvá nekomunistická vláda v Československu po viac ako štyridsiatich rokoch. Zamatová revolúcia dosiahla svoj cieľ.

Uprostred hlbokých zmien v medzinárodných vzťahoch a vzťahoch medzi Východom a Západom sa objavovali hlasy po ďalších zmenách v usporiadaní Československej federácie, ktoré nakoniec viedli k samostatnosti Slovenska 1. januára 1993. Vyhliadky na rozsiahle reformy viedli k pozitívnemu vzťahu s medzinárodným spoločenstvom a otvorili nové možnosti pre dialóg a spoluprácu. Aj keď očakávania na začiatku boli vysoké, rozsiahle zmeny sa neobišli bez problémov, ktoré viedli k závažným vnútorným problémom nielen na Slovensku, ale aj v iných krajinách strednej a východnej Európy.

V dozvukoch Zamatovej revolúcie sa objavili veľké obavy o životaschopnosť slovenskej ekonomiky, ako aj obavy o politickej neistote. Ekonomika bola nestabilná a neschopná konkurovať na globálnych trhoch, systém verejnej správy bol neúčinný a neefektívny, životné prostredie bolo zničené a priemerná očakávaná dĺžka života jedna z najkratších v Európe. Navyše, zdedená priemyselná infraštruktúra bola zastaralá a neschopná

konkurencie a nová mena bola nestabilná a nespoľahlivá. Napriek počiatocnému obdobiu rýchleho rastu sa v krajine skoro začali prejavovať veľké nedostatky, a to tak v budovaní demokracie ako aj v hospodárskom vývoji. Nezamestnanosť dosiahla najvyššiu úroveň a chudoba sa šírila rýchlo najmä medzi menšinovou rómskou populáciou.

Hľadanie oblastí zamerania: Kanada prichádza s cieľom pomôcť

Za týchto okolností prišla Kanada v roku 1990 na pomoc, zahrnutím Slovenska do Pracovnej skupiny pre strednú a východnú Európu (v roku 1993 premenovanej na Úrad pomoci pre strednú a východnú Európu - Bureau of Assistance for Central and Eastern Europe). Tento program, pôvodne riadený Ministerstvom zahraničných vecí, bol navrhnutý tak, aby pomáhal novým nezávislým krajinám strednej a východnej Európy uchopiť demokratické princípy a vybudovať stabilné trhové ekonomiky. Kanadský program pomoci bol vyvinutý s

troma hlavnými princípmi zahraničnej politiky: podpora prosperity a zamestnanosti, ochrana bezpečnosti a zakomponovanie kanadských hodnôt a kultúry vrátane demokracie a rešpektovania ľudských hodnôt.

Počas prvých rokov kanadského programu bola pomoc poskytovaná vo viacerých sektoroch so slabším strategickým smerovaním. Rýchla pomoc bola potrebná prakticky vo všetkých oblastiach slovenskej spoločnosti a to sa odrazilo aj v kanadskom programe. Keď bol v roku 1995 program začlenený do Kanadskej agentúry pre medzinárodný rozvoj (CIDA), bola pomoc presmerovaná a zamerala sa na špecifické oblasti, v ktorých mohla Kanada využiť svoje odborné poznatky na dosiahnutie reálnych výsledkov. Rozlišovacím znakom prístupu plánovania programov CIDA bola ochota vstúpiť do neprebádaných vôd a skúsiť nové projekty mimo tradičného asistenčného typu aktivít. Aj keď tieto projekty niesli väčšie riziko, odmena pre cieľové skupiny bola často vyššia.

Do vašej pozornosti: stručný popis kanadských projektov

Kanadsko slovenský projekt rozvoja mliekárstva	V rámci projektu bola poskytnutá pomoc slovenskému poľnohospodárstvu v snahe vyvinúť udržateľný mliekársky priemysel.
Projekt na podporu podnikania žien	V rámci projektu boli organizované školenia zamerané na pomoc ženám žijúcim v regiónoch s vysokou nezamestnanosťou pri začatí podnikania.
Program školení v oblasti práva a súdnictva	Pomohol slovenskému súdnictvu v rôznych kľúčových oblastiach zlepšovaním legislatívy a pri budovaní inštitúcií.
Projekt výmeny manažérove	Umožnil slovenským manažérom z rôznych odvetví získať manažérske zručnosti v prvých rokoch transformačného procesu.
Odborné školenia	Poskytol podporu slovenskému Ministerstvu školstva pri plánovaní a zavádzaní reforiem v systéme odborných školení, ktorých cieľom je pomôcť mladým ľuďom nájsť si zamestnanie.
Program riadenia strategických informácií	V rámci programu boli školení slovenskí stratégovia v oblasti strategického plánovania a informačnej politiky
Projekt reformy stratégie vzťahov s menšinami	V rámci projektu boli vyvinuté prostriedky na uplatnenie techník pre riešenie problémov najmä s ohľadom na otázky menšinových a ľudských práv.

Rozsiahla podpora bola poskytnutá v reforme verejnej správy a budovaní inštitúcií zahrňujúca právny systém, súdnictvo a rôzne ministerstvá. Špecifická pomoc bola tiež poskytnutá v tých oblastiach, ktoré vyžadujú zvláštne technické zručnosti ako napr. civilné letectvo, bankovníctvo a daňový systém. Vzdelávanie, zdravotníctvo a poľnohospodárstvo boli ďalšími kľúčovými sektormi, na ktoré sa kanadský program zameriaval. Všetky tieto oblasti boli na začiatku programu identifikované ako oblasti zamerania kanadskej strany, ale odrážali tiež vlastné potreby Slovenska v jeho procese transformácie na fungujúcu trhovú ekonomiku.

Slovensko: Situácia pod kontrolou

Počas prechodného obdobia zohrávalo Slovensko kľúčovú úlohu vo svojom vlastnom transformačnom procese. Čeliac náročnej úlohe vybudovania krajiny takmer z ničoho a nekonečnému radu problémov prakticky vo všetkých sektoroch hospodárstva, verejných službách, ľudských právach, vzdelávaní, zdravotníctve a poľnohospodárstve, sa Slováci

všetkých „hodností“ a každého veku pustili do výzvy budovaním trhovej ekonomiky, pluralitnej demokracie, obnovennej občianskej spoločnosti, zlepšujúcich sa verejných služieb a omladeného prostredia. Napriek mnohým prekážkam išla krajina odvážne a úspešne za svojim konečným cieľom, ktorým bol vstup do euroatlantických štruktúr, t.j. NATO, EÚ a Organizácie pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD). Vo väčšine prípadov slovenská vláda viedla svoje vlastné reformy, ako je rozvoj ochrany životného prostredia, zavádzanie princípov energetickej politiky a príprava nového zákona o verejnej službe. Medzinárodná pomoc doplňovala prácu slovenskej vlády prostredníctvom zdieľania zručností, vedomostí a odborných informácií.

Je potrebné prejavit' uznanie tiež kanadským Slovákom, ktorí bez výnimky v pozitívnom zmysle prispeli ku kanadskému programu pomoci. Aj keď kanadskí Slováci boli priamo zapojení len do niektorých projektov, ich znalosť jazyka a informácie z prvej ruky o kultúre a miestnych pomeroch jednoznačne priniesli pozitívne výsledky.

“Ako na” členstvo v NATO

Po získaní nezávislosti v roku 1993 Slovensko určilo členstvo v NATO za jeden z cieľov svojej zahraničnej politiky. Členstvo v aliancii s jej schopnosťou kolektívnej obrany a úzkou politickou a vojenskou spoluprácou bolo považované za strategicky dôležité a politicky pokrokové. Cesta k členstvu v NATO však nie je ani krátka ani ľahká. Kandidáti musia najprv dokázať, že sú schopní prevziať plnú zodpovednosť a povinnosti vyplývajúce z členstva, ako aj preukázať svoju schopnosť prispieť k bezpečnosti a stabilite euroatlantického regiónu.

Ako sa krajina stane členom NATO? Prvým krokom, po vyjadrení záujmu o vstup do aliancie, je účasť v Akčnom pláne členstva (Membership Action Plan - MAP). Je to program špecificky určený na pomoc kandidátskym krajinám v príprave na všetky aspekty budúceho členstva. Aliancia poskytuje kandidátom rady a pomoc v politických, ekonomických, obranných, bezpečnostných a právnych otázkach a v otázkach zdrojov. Okrem toho sa každoročne realizuje široká škála činností, ktoré sú špecificky prispôbené individuálnym potrebám každej krajiny, na základe zámerov, cieľov a plánov práce stanovených samotnými krajinami.

“Ako na” členstvo v NATO (Pokracovanie)

Kandidátske krajiny sa musia tiež aktívne zúčastňovať v programe NATO Partnerstvo za mier (Partnership for Peace - PfP). Tento program, ktorý je zameraný na spoluprácu v oblasti obrany pomáha každej partnerskej krajine posilniť jej schopnosť spolupôsobiť so silami NATO a pripraviť sa na operácie na udržanie mieru, pátracie a záchranné operácie a humanitárne operácie, ktoré prebiehajú pod velením OSN alebo Organizácie pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe (OBSE). Ďalšie ciele programu zahŕňujú zabezpečenie prehľadnosti v procese obranného plánovania krajiny, tvorby rozpočtu a zabezpečovania demokratickej kontroly obranných síl. Oblasti spolupráce sú rôzne a zahŕňujú riadenie vzdušného priestoru, plánovanie civilnej obrany a jazykové vzdelávanie.

Ako ďalší predpoklad členstva v NATO musia kandidátske krajiny mierovou cestou vyriešiť akékoľvek medzinárodné, etnické alebo vonkajšie územné spory, prejavíť záväzok dodržiavať ľudské práva a vládu zákona, zabezpečiť demokratickú kontrolu nad svojimi ozbrojenými silami a presadzovať stabilitu cez ekonomickú slobodu, sociálnu spravodlivosť a zodpovednosť za životné prostredie. Aj keď účasť v MAP a PfP negarantuje členstvo, pomáha kandidátskym krajinám splniť politické, právne a vojenské povinnosti. Členské krajiny NATO rozhodujú kolektívne o tom, ktorým krajinám bude ponúknuté členstvo a po prijatí tohto rozhodnutia sa začnú rokovania o vstupe, po ktorom nasleduje podpísanie a ratifikácia prístupových protokolov.

Slovensko bolo spolu s ďalšími šiestimi krajinami prizvané na vstup do NATO v marci 2004. Keďže mnohé z projektov CIDA na Slovensku boli zamerané na demokratické a ekonomické reformy, projekty bezpochyby pomohli krajine priamo a nepriamo splniť mnohé z požiadaviek členstva v NATO.

VIETE, ŽE?

29. marca 2004 sa Slovensko spolu s ďalšími šiestimi krajinami stalo členom NATO.

Školenia v oblasti podnikania a manažmentu

Ak sa mala po páde komunizmu v Slovenskej republike znížiť vysoká miera nezamestnanosti, bolo potrebné zakladať malé a stredné podniky (MSP). V období komunizmu sa najväčší dôraz kládol na ťažký priemysel, náročný na energiu a s nepriaznivým dopadom na životné prostredie, ktorý bol zameraný hlavne na vývoz do ostatných socialistických krajín. Aby sa na Slovensku mohlo rozvinúť fungujúce trhové hospodárstvo, museli slovenské spoločnosti radikálne zmeniť svoju štruktúru a systém prevádzky, aby preorientovali výrobu na západoeurópske trhy a boli konkurencieschopné aj vo svete. Staré štýly riadenia

a zastaralé pracovné praktiky bolo nutné zmodernizovať. No len zopár ľudí malo odborné znalosti, potrebné pri realizácii týchto zmien: potrebovali teda pomoc, aby ich mohli získať.

Kanada sa do tejto snahy zapojila prostredníctvom veľkého počtu projektov, ktoré okrem iného zahŕňajú odovzdávanie vedomostí a skúseností, zdokonalenie systémov a postupov a príspevky do legislatívneho prostredia. Napríklad pre slovenských manažérov sa na York University zorganizovalo školenie zodpovedajúce intenzívnemu kurzu MBA; program Strategického manažmentu informácií zaviedol v krajine systém e-Government (elektronická forma štátnej správy a samosprávy) a naučil manažérov v oblasti

informačných technológií využívať informačné technológie na podporu vládnych činností zameraných na rozvoj a prebehol aj školiaci program pre pracovníkov z oblasti ľudských zdrojov a riadenia, vedený Kanadským úradom pre medzinárodné vzdelávanie a Ekonomickou univerzitou v Bratislave, ktorý mal pomôcť slovenským manažérom získať nové cenné skúsenosti. V týchto sektoroch sa pomoc napokon zameriavala stále viac na špecifické skupiny – ako napríklad školenie pre telekomunikačných manažérov organizované Kanadským inštitútom pre výkonný manažment telekomunikácií (Telecommunications Executive Management Institute of Canada — TEMIC) – a hlavne na znevýhodnené skupiny, príkladom je školenie o podnikaní pre ženy a podpora rozvoja rómskej komunity.

Kanade pomohli pri jej snahách o zlepšenie v tomto sektore rôzni slovenskí partneri, napríklad mimovládne organizácie (MVO), štátne inštitúcie a samostatné malé podniky. Rozsah a objem tejto pomoci bol príliš malý

Aby si ženy vedeli poradiť samy: Podnikateľské školenie

Projekt na podporu podnikania žien agentúry CIDA (Women's Entrepreneurship Project) v spolupráci s Univerzitou Mount Saint Vincent v Halifaxe a programom MikroFond nadácie Integra (slovenská mimovládna organizácia) podporuje vytváranie mikropodnikov riadených ženami a výrazne tak prispel k prechodu Slovenskej republiky na trhové hospodárstvo. Nadácii Integra sa darí rozširovať svoje mikropodnikateľské aktivity na národnej aj medzinárodnej úrovni ako aj v ďalších krajinách regiónu vrátane Bulharska, Rumunska, Srbska a Čiernej Hory. Výsledky projektov pretrvávajú aj vďaka podpore ďalších väčších donorov.

Odovzdávanie celoživotných skúseností: CESO - neziskové poradenské služby

Partner agentúry CIDA, CESO (Canadian Executive Service Organization) zabezpečuje pre spoločnosti, inštitúcie a súkromných podnikateľov služby poradcov – dobrovoľníkov, ktorí im pomôžu s reštrukturalizáciou a prechodom na trhové hospodárstvo a demokratické praktiky. Poradcovia sú často už na dôchodku a majú viac ako desať rokov praxe v najvyššom vedení. Odborné skúsenosti získané v danej oblasti, ako aj poznatky o lepších obchodných praktikách odovzdávajú svojim partnerom. V priebehu programu CIDA na Slovensku sa financovalo viac ako 200 projektov organizácie CESO.

Jeden takýto projekt pomohol Kanaďanke slovenského pôvodu, ktorá momentálne žije vo Zvolene, predĺžiť dátum spotreby mlieka od jej spoločnosti a vyrobiť kvalitné prísady do zmesí na zmrzlinu a mliečnych kokteíl. Vďaka pomoci svojho poradcu z CESO môže byť dnes hrdá na to, že vlastní niekoľko mliečnych barov, v ktorých sa predáva zmrzlina, koláče a iné pochúťky. V jednom obchode sa dokonca predá až 3 000 porcií zmrzliny denne!

Ďalším úspechom organizácie CESO je pomoc, ktorú poskytol p. Vilim Smiljanic jednému slovenskému výrobcovi drevených podlahových krytín, keď mu pomohol preniknúť na severoamerický trh. P. Smiljanic - úspešný manažér z Vancouveru v Britskej Kolumbii rozšíril svoju malú pílu a stal sa tretím najväčším výrobcom drevených obkladov a podlahových krytín v celej Severnej Amerike – pomohol svojmu slovenskému partnerovi vytvoriť konkurencieschopné profily, analyzovať distribučné kanály a poskytnúť logistiku potrebnú pri jeho vývozných zámeroch. Pán Smiljanic pomohol aj zdokonaľiť výrobné zariadenia a operácie, aby sa predišlo možným problémom s produkciou.

na to, aby mohol mať vážnejší dopad na slovenské hospodárstvo, ale viacero projektov prinieslo pozitívne výsledky pre jednotlivcov a inštitúcie a výhody hospodárskeho rozvoja si tak našli cestu aj k rôznym znevýhodneným skupinám.

Reforma: Strategická priorita

Komunizmus zanechal na Slovensku odkaz vo forme nefunkčného a nespôsobilého verejného sektora, zastaraného právneho systému a skorumpovaného preťaženého súdnictva. Vo verejnom sektore sa na kreativitu a samostatnosť pozeralo s nemilosťou a zamestnanci sa tu príliš často menili, pretože stále viac skúsených pracovníkov odchádzalo do súkromného sektora. Po desaťročiach izolácie a obchodných blokácií chýbalo vo verejnom sektore aj základné vybavenie ako sú napríklad osobné počítače. Súdnictvo, ktoré nebolo pripravené zaoberať sa novými prípadmi obchodného práva (ktoré v období komunizmu a štátneho vlastníctva neexistovalo), bolo už v roku 1999 zaťažené viac ako 85 000 prípadmi obchodných sporov. Stúpala aj kriminálna činnosť, objavila sa celá škála nových a rafinovanejších zločinov ako je priekupníctvo

nelegálnych zbraní a nukleárnych produktov, daňové úniky či iné finančné machinácie, ozbrojené lúpeže a krádeže áut. Slovenská polícia sa s novou situáciou len ťažko vyrovnávala.

V tejto oblasti sa rozvinulo viacero projektov, ktoré zahŕňali aj odovzdávanie kanadských vedomostí a odborných znalostí a spropagovanie dôležitých charakteristík kanadskej spoločnosti, ako je napríklad pragmatizmus, tolerancia a rešpekt k zákonu. Niektoré projekty sa sústredili na odovzdávanie vedomostí, napríklad Program školení v oblasti práva a súdnictva, ďalšie sa snažili zlepšovať zaobchádzanie s väzňami v nápravných zariadeniach, ako napríklad Program zameraný na toxikomániu a trestnú činnosť. Kanadské projekty pokrývajú rôzne oblasti, medzi ktoré patrí právo pre mladistvých, alternatívne tresty, právna pomoc, tolerancia rôznych kultúr, reformy občianskeho zákonníka, programy ochrany svedkov a reformy verejných služieb. V konečnom dôsledku sa 25 percent kanadských príspevkov venovalo podpore právnych a súdnických reforiem, reforme verejnej správy a snahám ukázať, ako sa môžu tolerancia a otvorenosť zabudovať do právneho a súdneho systému krajiny.

Výzvy dnešnej doby: Reforma verejnej služby

V roku 1997 spustila agentúra CIDA v spolupráci s Kanadskou komisiou pre verejnú službu (Public Service Commission of Canada) trojročný Projekt reformy verejnej služby (Public Service Reform project), aby pomohla Slovensku rozvinúť kompetentnú, stabilnú a dynamickú pracovnú silu, ktorá by bola schopná plniť požiadavky modernej demokratickej vlády. Projekt bol zameraný na zvýšenie efektívnosti a využiteľnosti verejnej služby, vďaka nemu vznikol nový zákon o štátnej službe, vytvorili sa normy rozumného rozpočtového a finančného riadenia, zaviedli sa princípy ľudských zdrojov a posilnil sa Slovenský inštitút pre verejnú správu. K najúspešnejším stránkam tohto projektu patrí program stáží. Stáže boli určené pre stredných riadiacich pracovníkov z rôznych ministerstiev, ktorí vycestovali do Kanady, aby sa naučili princípy riadenia verejnej služby, a ďalšie aspekty spojené s touto problematikou: praktiky, štruktúru, legislatívu, politiku, kultúru, prístup a komunikáciu.

VIETE, ŽE?

Niektorí účastníci programu stáží boli vďaka svojim skúsenostiam z Kanady povýšení!

Pre bezpečnejšiu spoločnosť: Reforma polície

Slovenský policajt

Počas procesu transformácie sa Slovenská republika pustila do reformy, modernizácie a lepšieho vybavenia policajných síl, aby mohla poskytovať policajné služby v demokratickom rámci. Slovenská polícia sa musela naučiť ako účinne postupovať pri organizovanom zločine a korupcii, nielen v rámci vlastnej krajiny, ale aj za jej hranicami. Často tieto snahy komplikovala nedôvera slovenského obyvateľstva voči polícii, ktorá pretrváva ešte z čias komunizmu. Ľudia vnímali políciu ako brutálnu organizáciu, ktorá vôbec neberie ohľad na ľudské práva a nie je tu preto, aby bojovala proti zločinu a chránila spoločnosť, ale aby obhajovala politické záujmy.

VIETE, ŽE...?

Slovenský policajný zbor tvorí okolo 20 000 policajtov.

Od roku 1996 podporuje CIDA v spolupráci s odborom pre medzinárodný výcvik a udržanie mieru Kanadskej kráľovskej jazdeckej polície (RCMP) policajnú reformu v Slovenskej republike a zameriava sa najmä na názorné techniky, spravodajskú analýzu, trestnú špionáž, ekonomické zločiny a prevenciu trestnej činnosti. Dôraz sa kládol aj na to, aby sa v policajnej službe objavili a rozvinuli hodnoty integrity, profesionálneho prístupu, rešpektu, súcitu, úprimnosti a zodpovednosti. Agentúra CIDA a organizácia RCMP veria, že ich spojenie so slovenskou políciou bude mať dhotrvajúci, pozitívny a vzájomne výhodný vplyv.

Čo je to Community Policing?

Community Policing je forma presadzovania zákona, vďaka ktorej sa polícia a miestne komunity dostávajú do užšieho kontaktu už v samom počiatku konfliktov, aby ich mohli riešiť spolu ako tím. Tieto spory sa väčšinou týkajú mladistvých delikventov, zneužívania rôznych látok a domáceho násillia. Výsledky ukazujú, že vďaka takejto spolupráci získajú členovia polície a komunity vzájomný rešpekt a vyzývajú tak k ďalšiemu úsiliu. V roku 2002 prispela agentúra CIDA sumou 800 000 CAD, aby si mohla slovenská polícia osvojiť princípy Community Policing v rámci troch pilotných projektov v Banskej Bystrici, Prešove a Spišskej Novej Vsi. V projekte sa použil model CAPRA (Clients, Acquiring and Analyzing Information, Partnership, Response and Assessment - Klienti, získavanie a analýza informácií, partnerstvo, odpovede a vyhodnotenie), ktorý sa používa aj v kanadských komunitách.

Proces decentralizácie spolu s vytvorením nových samosprávnych regiónov a postupným prechodom právomocí na viac ako 2 900 obcí predstavovali pre vládu nové výzvy. Pri takomto prechode od centralizovaného štátneho hospodárstva na decentralizovaný model vlády musí štát miestnym samosprávam odovzdávať veľa skúseností a poznatkov. Krajiny po celom svete,

Kanadu nevynímajúc, dokazujú, že silné miestne samosprávy sú základným kameňom fungujúcej demokracie. Práve táto úroveň vlády ponúka občanom najlepšie možnosti, ako sa zapojiť do rozhodovacieho procesu a poskytuje širokú škálu služieb, ktoré výrazne ovplyvňujú každodenný život širokej verejnosti.

Kanadská pomoc na túto prioritu pamätala a tak zahrnula aj jeden rozsiahlejší projekt, spojený s viacerými menšími projektami. Tie majú hlavne podporiť hladký prechod na novú štruktúru správy tým, že pomôžu rozvoju decentralizovanej sústavy vládnutia a pripraví obce na nadchádzajúce reformy.

Pre zdravšiu spoločnosť

Slovenský systém zdravotníctva patrí k najproblematickejším oblastiam ekonomiky. V procese transformácie sa zásadné reformy zdravotníctva konkretizovali len veľmi pomaly a iba nedávno sa začali realizovať. Hlavný dôraz pri snahe o zlepšovanie

zdravia obyvateľstva sa kladie na prístup verejnosti voči vlastnému zdraviu a na zvyšovanie záujmu, kapacity a účasti verejnosti na prevencii a pri poskytovaní zdravotníckych služieb. Plánované stratégie okrem iného zahŕňajú privatizáciu niektorých zdravotníckych služieb, zmeny v postavení a odmeňovaní zdravotníckych pracovníkov, zavedenie nových noriem, transformáciu vzdelávania a školenia zdravotníckeho personálu a novú koncepciu ochrany a podpory zdravia založenú na stratégii Svetovej zdravotníckej organizácie (WHO) nazvanej Zdravie pre všetkých v 21. storočí (Health For All in the 21st Century).

Kanada na podporu tejto snahy prispela ôsmymi projektmi týkajúcimi sa zdravia, od prevencie srdcovo-cievnych chorôb a rehabilitácie v komunitách po liečbu ochorení obličiek u detí. K úspešným menším projektom patrí napríklad projekt v oblasti patológie reči. Mladí slovenskí a kanadskí odborníci na poruchy reči sa stretli na konferencii, kde si mohli porovnať svoje metódy a podeliť sa o najnovšie poznatky. Predstavili sa nové liečebné metódy špeciálnych porúch reči, hlavne pre postihnuté deti a rodičov detí s vývinovými poruchami reči. Dokonca sa založila aj malá knižnica z rôznych prínosných zdrojov a učebných materiálov, ktoré poskytli kanadskí účastníci.

Špeciálne školenie pre starostov

V rámci projektov decentralizácie miestnej správy a fiškálnej decentralizácie (Local Governance and Fiscal Decentralization projects) agentúry CIDA, ktoré inicioval Kanadský urbanistický inštitút (Canadian Urban Institute) spolu so slovenskou Komisiou pre reformu verejnej správy, bolo niekoľko slovenských starostov pozvaných na týždňový študijný pobyt do Kanady, kde sa mali pripraviť na nové povinnosti, ktoré ich čoskoro očakávajú. Zúčastnili sa viacerých školení v rôznych kanadských mestských samosprávach, aby sa naučili, čo to znamená byť dobrým starostom. Na Slovensku potom zorganizovali vlastné školiace stretnutia, aby sa o nové poznatky podelili so svojimi kolegami. Okrem toho sa na Slovensku zorganizovali aj ďalšie školenia zamerané na manažment pre viac ako 500 starostov z celej krajiny. Medzi témami boli napríklad demokratický rozhodovací proces na miestnej úrovni, účasť verejnosti, zostavovanie rozpočtu a financie miestnej samosprávy, interakcia s ďalšími úrovňami vlády a riadenie služieb miestnej samosprávy.

VIETE, ŽE...?

Program Partnership for Tomorrow (Partnerstvo pre zajtrajšok - PTP), v správe združenia Association of Canadian Community Colleges, je fond na preplácanie ciest, ktorý by mal prispievať k procesu demokratických a hospodárskych reforiem v krajinách strednej a východnej Európy. Od roku 1999 v rámci tohto projektu cestovalo na Slovensko a zo Slovenska viac ako 50 ľudí. Dr. Denis Greary z Hospital for Sick Children (Nemocnica pre choré deti) v Toronte sa vďaka programu PTP dostal na Slovensko, aby tu prednášal pre študentov medicíny, nefrológov a pediatrov o problémoch spojených s chronickými poruchami obličiek u detí a rozvinul diskusiu, ako by sa mohla zlepšiť zdravotnícka starostlivosť pre deti s poruchami obličiek.

O rehabilitácii v komunitách

V Slovenskej republike, ako aj v iných krajinách strednej a východnej Európy sa podnikajú kroky smerom k reforme centrálne plánovaného systému zdravotnej a sociálnej starostlivosti, ktorý bol v minulosti prevažne inštitucionalizovaný. Reálne prostriedky už dlhšie nestačia na podporu tohto systému a tak sa k slovu dostávajú rôzne alternatívy, ako napríklad rozvoj rehabilitácie v komunitách (community-based rehabilitation), v ktorej hlavnú úlohu hrajú mimovládne organizácie, rodinní príslušníci a komunita.

S finančnou podporou agentúry CIDA začalo Medzinárodné centrum na podporu rehabilitácie v komunitách na Queen's University (International Centre for the Advancement of Community Based Rehabilitation - ICACBR) s pomocou Ministerstva zdravotníctva SR a Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR trojročný projekt na zavedenie princípov rehabilitácie v komunitách na Slovensku. Táto iniciatíva poskytla technickú pomoc v oblasti rozvoja kliník, vzdelávania a politiky hlavne tým, že sa zakladali centrá komunitnej rehabilitácie, vytvorila sa prax pre budúcich odborníkov v tejto oblasti a na Ministerstve zdravotníctva a Ministerstve práce, sociálnych vecí a rodiny sa podporila stratégia umožňujúca nezávislý život a integráciu do komunity. Hlavným cieľom tohto projektu je zlepšiť možnosti ľudí s postihnutiami, aby sa stali samostatnými a rovnoprávnymi členmi spoločnosti.

"V Bratislave sú inštitúcie už veľmi pokrokové, ale ešte stále sú to inštitúcie," vysvetľuje Lorna Edmonds, riaditeľka ICACBR. "A práve kvôli umiestneniu a povahe týchto inštitúcií sa napríklad mentálne postihnuté deti nezariadia naplno do svojej komunity. Otázkou teda ostáva: Ako pomôžeme 11-ročnému dievčatku, aby sa dostalo do piateho ročníka? Čo urobíme preto, aby ho škola akceptovala a mohlo sa tak každý deň stretávať s priateľmi?"

Kanadská politika ľudských práv a sociálnej spravodlivosti pre postihnutých ľudí je medzinárodne uznávaná a pomohla aj Slovensku pri jeho snahe, aby telesne a duševne postihnuté deti a dospelí mali rovnaké možnosti ako ostatní a aby boli akceptovaní ako rovnoprávni členovia spoločnosti.

VIETE, ŽE...?

V Slovenskej republike žije 350 až 500 tisíc Rómov a tvoria 7-10 percent populácie. Väčšina z nich žije v chudobe v niektorej z asi 500 osád. Vzťah vlády a menšín, žijúcich na území štátu, patrí k dôležitým stránkam demokratického rozvoja – nediskriminačný princíp je základnou zložkou modernej demokracie. Viacero projektov CIDA a grantov z Fondu Kanady (Canada Fund) sa použilo na pomoc rómskej populácii, aby sa mohli splniť ich základné strategické potreby a aby sa

zlepšil postoj Slovenska voči entickým menšinám. V rámci týchto projektov sa zrealizovalo viacero aktivít zameraných na rozvoj komunity, ako napríklad stavba komunitného centra, vzdelávacie programy pre mladé matky a deti a založenie skautského oddielu v rómskej komunite.

VIETE, ŽE...?

Na Slovensku žije aj maďarská komunita, ktorá predstavuje 600 tisíc obyvateľov.

Malé projekty s veľkými výsledkami

Okrem širokej škály rozsiahlych projektov spravuje Kancelária Kanadského veľvyslanectva v Bratislave aj Fond Kanady pre miestne iniciatívy (Canada Fund for Local Initiatives – CFLI), program malých projektov s rozpočtom obvykle nižším ako 10 000 CAD. Od roku 1990 sa z tohto fondu podporilo okolo 120 projektov v hodnote asi 840 000 CAD. Cieľom Fondu Kanady je prispieť pomocou aktívnej účasti mimovládnych organizácií, miestnych komunít a skupín dobrovoľníkov k vytvoreniu silnej, životaschopnej a pluralistickej spoločnosti v rámci trhového hospodárstva v období sociálnej, ekonomickej a politickej transformácie. Fond Kanady pre Slovenskú republiku má určené tri priority: ľudské práva a problém menšín, s dôrazom na rómsku menšinu; zlepšenie postavenia žien v spoločnosti a podpora rovnosti príležitostí; podpora účasti verejnosti na rozvoji komunity.

VIETE, ŽE...?

Fond Kanady pomohol pri výstavbe detského krízového centra v Žiline. Na pomoc miestnym psychologom pri ich práci s týranými deťmi sa nakúpili špeciálne pomôcky. Okrem toho sa priamo pre deti zaobstarali nové hračky, bicykle a zariadenie detských ihrísk. Vďaka tomuto grantu sú teda učители a sociálni pracovníci lepšie vybavení pomáhať zneužívaným deťom.

Vďaka Fondu Kanady sa do knižnice miestneho centra rómskej komunity kúpil slovenský preklad populárnej kanadskej knihy pre deti *Ponáhľaj sa, Franklin*. Knižky o Franklinovi sú určené mladým čitateľom, ktorých učia základným životným hodnotám.

Ponáhľaj sa, Franklin

V Kremnici pomohol Fond Kanady zorganizovať mimoškolské aktivity pre znevýhodnené rómske deti. Tie sa mohli zapojiť do rezbárskych prác, zúčastniť sa hodín výtvarnej výchovy, tanca, varenia a športových aktivít.

Rómske dievčatá na hodine varenia v Kremnici

Zlepšenia v oblasti poľnohospodárstva

V období medzi rokmi 1990 a 1993 sa na Slovensku výrazne znížila poľnohospodárska produkcia, keďže boli zrušené dotácie a rozdiel medzi nákladmi na prevádzku fariem a ich výnosmi sa zväčšil. Od začiatku procesu transformácie bola pre slovenskú vládu hlavnou prioritou reštrukturalizácia priemyslu, predovšetkým organizovaná koordinácia reforiem, ktorá mala zaručiť, aby sa nenarušila dodávka potravín a poľnohospodárskych produktov spotrebiteľom, aby sa zachovala potravinová sebestačnosť a aby nové normy a spracovateľské technológie spĺňali alebo dokonca prevyšovali normy EÚ. Kanada do tohto procesu prispela piatimi projektmi v oblasti poľnohospodárstva, v celkovej hodnote 1,3 mil. CAD.

Pomoc pre budúce generácie: Energia a životné prostredie

Jednou z hlavných výziev v procese transformácie bola ochrana životného prostredia. Slovenské Ministerstvo životného prostredia sa muselo popasovať s neľahkou úlohou - venovať sa problémom životného prostredia

Kravy zo zámoria: Holstein sa usadil na Slovensku

V rámci kanadsko-slovenského projektu na podporu rozvoja mliekárenstva (Canada-Slovak Dairy Development project), ktorý zavádzala spoločnosť Donaldson International Livestock Ltd a Univerzita v Guelphe sa na Slovensku použil genetický materiál z Kanady, aby sa zvýšilo percentuálne zastúpenie dobytka druhu Holstein v slovenských stádach z 20 na 80 percent a plemeno Holstein by sa tak malo v budúcnosti stať základným článkom mliekárenského priemyslu. Kravy plemena Holstein sa považujú za najvýnosnejšie v produkcii mlieka. Mliekárenský genofond sa vylepšuje aj dovozom jalovic alebo teliatok, embryí na transplantáciu a mrazeného semena na umelé oplodnenie. V oblasti rozvoja ohľadne dojníc sú kanadskí farmári považovaní za najlepších, hlavne pokiaľ ide o šľachtenie plemena Holstein, a tak poskytujú svojim slovenským partnerom školenia a cenné rady.

VIETE, ŽE...?

Na Slovensku je asi 650 000 kusov dojníc.

Ďalším cieľom kanadsko-slovenského projektu na rozvoj mliekárenstva je zlepšenie schopností dvoch kľúčových slovenských mliekárenských inštitúcií - Štátneho plemenárskeho ústavu a Slovenskej holsteinskej asociácie - rozvinúť mliekárenský priemysel a zlepšením riadenia a starostlivosti o stáda zvýšiť produkciu a kvalitu mlieka. V týchto dvoch inštitúciách sa tiež učia reštrukturalizovať a lepšie riadiť prevádzku, plánovať ďalšiu stratégiu, vytvárať školiace programy pre zamestnancov a spravovať financie. Takáto iniciatíva by mala zabezpečiť dlhšiu životaschopnosť mliekárenského priemyslu a naladiť ho na trhové hospodárstvo a zdravé riadiace praktiky.

VIETE, ŽE...?

Vďaka tomuto projektu vzrástla ročná produkcia mlieka na Slovensku z 2 000 kg na 5 400 kg. A to už je poriadne veľa mlieka!

z minulosti a predchádzať tým budúcim. V rámci ďalšieho reformného úsilia sa zmodernizovali rôzne priemyselné odvetvia a museli sa dodržať normy životného prostredia a medzinárodné normy, aby sa pritiahli zahraničné investície a bolo možné zapojiť sa do konkurencie na domácich trhoch. Ďalej sa museli rozdeliť prostriedky na udržanie a rozvoj spoľahlivých, ekonomických a ekologicky akceptovateľných dodávok energie, ktoré zahŕňajú tradičné aj netradičné zdroje. Kvôli vysokej nezamestnanosti v celej krajine bolo pre Ministerstvo hospodárstva dôležité, aby podporilo obnovu priemyselného sektora, ktorý pohlcuje 50 percent spotreby elektrickej energie. Zastaralé stroje a zariadenie sa mali nahradiť, aby boli priemyselné odvetvia energeticky účinnejšie.

Keďže Kanada sa v minulosti musela vyrovnávať s podobnými problémami so životným prostredím, mohla sa podeliť o svoje odborné znalosti a predložiť v tejto oblasti viacero úspešných projektov. Konzultant a bývalý námestník kanadského ministra životného prostredia pracujúci pre EÚ zistil, že je potrebné zlepšiť vnútorný systém riadenia na slovenskom Ministerstve životného prostredia a pomôcť Slovensku splniť požiadavky na životné prostredie, potrebné k členstvu v EÚ. S ohľadom na tieto ciele sa postupne spustilo celkovo 14 projektov podporovaných CIDA, ktoré sa zameriavali na rôzne oblasti, ako je vytvorenie nových smerníc o predchádzaní znečisteniu, návrh nových noriem životného prostredia a zlepšenie riadiacich praktík v tomto sektore.

Efektívna energia: Prípado pre riadenie spotreby

Čo je to riadenie spotreby (Demand Side Management – DSM)?

Riadenie spotreby je systematická metóda zameraná na konkrétny trh (priemysel, služby, domácnosti), ktorá prostredníctvom úsporných programov, programov inteligentného využitia a noriem vyššej efektivity riadi množstvo a načasovanie spotreby energie. Riadenie spotreby má viacero výhod, napríklad lacnejšiu výrobu energie, menej nepriaznivých dopadov na životné prostredie, úsporu energie a jednoduchšie distribučné metódy energie.

Koncept DSM vyvinuli v Kanade a v roku 1993 bol zahrnutý do projektu financovaného agentúrou CIDA. Prvotným cieľom projektu bolo pomôcť Slovenským elektrárňam vytvoriť a zaviesť vlastnú stratégiu DSM. Na Slovensku sa pozornosť venovala najmä potenciálu DSM na uchovanie energie, iniciatívy sa sústredili na znižovanie negatívnych dopadov na životné prostredie, zníženie dopadu zrušenia dotácií a na občanov sa vplývalo, aby využívali energiu efektívnejšie. Aj keď nie je jasné, či bude projekt fungovať aj v budúcnosti, hlavné je, že sa objavil záujem o šetrenie energie a spotrebitelia boli oboznámení, ako analyzovať a monitorovať svoje požiadavky na energiu.

Hodnotenie výsledkov: Relevantnosť, účinnosť a udržateľnosť

Keď sa pozrieme na 13-ročný kanadský program ako na celok, jasne vidíme, že väčšina iniciatív bola zároveň relevantná aj účinná. Veľká väčšina projektov sa okrem cieľov, ktoré stanovila kanadská vláda, venovala potrebám a prioritám Slovenska, ako ich postupne určovali slovenské vlády. Niektoré iniciatívy, aj keď spĺňali slovenské potreby, sa v rámci procesu transformácie zaviedli príliš neskoro alebo naopak príliš skoro a tak neboli až také účinné. Ďalšie mali neočakávané výsledky - väčšinou pozitívne, ale niekedy aj negatívne.

Na druhej strane väčšina projektov zaostávala v požiadavke udržateľnosti a Kanada tak mala problémy dosiahnuť tretí bod svojho programu - podporiť v regióne kanadský trh a investície. V mnohých prípadoch odradila spoločnosti veľká vzdialenosť a vysoké náklady, takže si jednoducho nemohli dovoliť udržiavať obchodné spojenie so zahraničím. Ďalším faktorom, ktorý obmedzoval pretrvávanie projektov hlavne v prvých rokoch procesu transformácie, je nedostatok inštitucionálnej kapacity potrebnej na udržanie

výsledkov. S podobnými problémami sa stretli aj kanadské programy technickej podpory v iných krajinách strednej a východnej Európy. No aj napriek týmto komplikáciám znamenali mnohé projekty pre Kanadu aspoň nepriamy prínos vo vzťahu k zabezpečeniu demokracie a hospodárskej prosperity na Slovensku.

Plán ukončenia programov pomoci : Spoločnou snahou k výsledkom

V roku 1997 schválila sekcia pre strednú a východnú Európu agentúry CIDA Plán ukončenia programov pomoci v tých krajinách, v ktorých už proces transformácie dostatočne postúpil a vykonali sa základné politické a ekonomické reformy. Keď krajina úspešne postúpi medzi vyspelejšie krajiny, CIDA už ďalej projekty v tejto krajine nepodporuje. Krajina, ktorá je pripravená vstúpiť do EÚ, spĺňa kľúčovú požiadavku na takýto postup.

Vstup Slovenska do NATO a EÚ a jeho členstvo v OECD jasne ukazujú, že tu došlo k výraznému rozvoju demokratických princípov a trhového hospodárstva. Kanada s pomocou slovenských partnerov a ďalších

medzinárodných donorov zohrala v tomto procese síce malú, ale zato významnú úlohu. Keďže Slovensko sa už zaradilo medzi rozvinuté krajiny, v roku 2005 sa skončí podpora projektov zo strany agentúry CIDA. Slovensko však už rozvíja svoju kapacitu, aby mohlo samé poskytovať medzinárodnú pomoc a CIDA sa k tejto snahe pripája prostredníctvom svojho programu Oficiálnej podpory rozvoja pre strednú Európu (Official Development Assistance for Central Europe - ODACE), v rámci ktorého by mali Kanada a Slovensko spolupracovať a poskytovať pomoc tretím krajinám.

Vďaka kanadskému programu technickej podpory na Slovensku vznikli výborné bilaterálne vzťahy na viacerých úrovniach: medzi vládami, inštitúciami aj medzi jednotlivcami. Aj keď niektoré z týchto vzťahov skončili, keď sa skončil daný projekt, mala Kanada na mnohé sektory významný a trvácny dopad, ktorý pomohol do budúcnosti nadviazať životaschopné partnerstvo.